

Baza informațională pentru elaborarea hărții potențialului natural al landșaftelor din sudul Republicii Moldova

*Ghenadie Braghinski *, Dumitru Terzi **

Evaluarea potențialului natural al landșaftelor este legată de crearea sistemului informațional conform criteriilor cărui se determină "posibilitățile lor interioare" pentru satisfacerea unor asemenea necesități. Un astfel de sistem trebuie să conțină în mod obligatoriu următoarele elemente:

- indici informativi conform cărora se realizează evaluarea potențialului landșaftelor cercetate;
- criterii ale mulțimii indicilor (toți indicii totalității date pot fi considerați criterii elementare);
- limite condiționate de situația de problemă concretă;
- grade de semnificație pentru fiecare criteriu (sau indice) pentru obținerea unei evaluări integrale.

Sistemul de evaluare a componenților proprii unui domeniu (în continuare se va subînțelege ramura agriculturii) de utilizare a landșaftelor, se stabilește în conformitate cu prevederile metodologice preluate din lucrări cunoscute.

Sistemul de criterii preconizează folosirea celor mai importanți parametri ai componenților din zona de sud a Moldovei (altitudinea, gradele fragmentării verticale și orizontale, bonitarea solurilor, insolația totală, suma anuală a temperaturilor medii zilnice $> 10^{\circ}\text{C}$, suma precipitațiilor anuale, nivelul și mineralizarea apelor freatice din cadrul componenților naturali de rang inferior).

Valorile medii ale acestor indici au fost obținute pentru fiecare landșaft, în urma prelucrării informației care este conținută pe hărțile specializate. Valorile parametrilor au fost supuse gradării, fiind împărțite în 5 clase (gradații). Clasa 1 are calificativul de clasă cu cele mai nefavorabile condiții, clasa 5 se caracterizează prin cele mai favorabile condiții (tabelul 1).

În vederea evaluării integrale a potențialului natural se completează o matrice, fiecare rând al căreia conține informația referitoare la tipul landșaftului notat cu un cod și la valorile parametrilor 1 - 9. Sistemul de evaluare și valorile indicate se introduc în banca de date și pot fi folosite și pentru crearea sistemului geoinformațional specializat "Landșaftele Moldovei", sistem destinat colectării, prelucrării și analizei informației

privind impactul antropic asupra complexelor naturale, precum și estimării gradului de stabilitate al acestora, în cazul în care în sistem se vor introduce date despre tehnologia agricolă aplicată, date detaliate privind indici de climă, de sol etc.

Landșaft cu condiții optime va fi considerat acel complex natural care va însuma indici mai mari. Abaterea valorilor unui landșaft de la valorile considerate optime vorbește despre scăderea potențialului natural al landșaftului supus studiului.

Pe acest principiu se bazează evaluarea integrală a potențialului landșaftelor luând în calcul componenții principali. Actualmente nu există și nici nu poate exista un criteriu de evaluare a potențialului natural al landșaftelor, unanim recunoscut, deoarece cerințele față de componenții principali ai acestora implicați în diferite activități antropice sunt diferite. Mai mult ca atât, chiar și în cadrul ramurii analizate - agricultura - pot fi aplicate criteriile de evaluare a condițiilor și potențialului landșaftului în funcție de specificul plantei cultivate. Este de menționat că în cazul în care sunt analizate teritorii cu un înalt grad de fragmentare a reliefului și structura morfologică a landșaftelor este complicată, determinarea potențialului natural necesită prelucrarea unui volum sporit de informație.

Nr. crt.	Componenții (factorii)	Clasele (gradajile)				
		1	2	3	4	5
1.	Altitudinea, m	< 50	50-100	100-150	150-200	200-250
2.	Fragmentarea verticală, m	> 175	150-175	125-150	100-125	< 100
3.	Fragmentarea orizontală, km/km ²	> 2	1.5-2	1-1.5	0.5-1	< 0.5
4.	Bonitatea solurilor, puncte	> 10	21-40	41-60	61-80	> 80
5.	Insolația totală, kcal/km ²	< 114	114-115	115-116	116-117	> 117
6.	Suma anuală a temp. medii zilnice > 10°C	< 3100	3100-3150	3150-3200	3200-3250	> 3250
7.	Suma precipitațiilor anuale, mm	< 400	400-425	425-450	450-475	> 475
8.	Nivelul apelor freatice, m	< 0.5	0.5-1	1-2	2-5	5-10
9.	Mineralizarea apelor freatice, g/l	> 4	3-4	2-3	1-2	< 1

Odată cu optimizarea modului de folosire a complexelor naturale, crește și valoarea potențialului lor natural, ceea ce se datorează, în special, ameliorării însușirilor elementelor landșaftului. În realitate, valoarea potențialului landșaftului este condiționată de durata de timp în care acesta s-a aflat în stare de stabilitate ecologică (echilibru ecologic), precum și de măsura în care acest landșaft a fost folosit conform destinației. Cu cât landșaftul este mai stabil, cu atât mai lungă este durata relativă de utilizare a lui conform destinației și cu atât mai mare este efectul final scontat. În acest fel, analiza comparativă a landșaftelor impune confruntarea valorilor reale, adică ținându-se seama

de gradul real de stabilitate a acestora și, concomitent, constatându-se diferite efecte finale, în funcție de specificul de folosire a cadrului natural.

Potențialul natural, în cazul folosirii de scurtă durată a landșaftului (când timpul de folosire este mai mic decât timpul modificării semnificative a însușirilor landșaftului), este proporțional cu timpul relativ de utilizare a acestuia, conform destinației. Soluționarea problemelor legate de dirijarea procesului de folosire rațională a complexelor naturale, care necesită perioade mai îndelungate, comparabile cu perioada în care se petrec modificări esențiale ale însușirilor landșaftului, implică determinarea unui indice de stabilitate al acestuia, adică probabilitatea executării corecte (raționale) a activității de producere. Se poate admite că în cazul soluționării problemelor de acest gen, potențialul natural real al landșaftului este proporțional probabilității date și potențialului natural al landșaftului, în situația în care stabilitatea acestuia va fi ideală.

Crearea bazei informative din perimetrul landșaftelor, determinarea și supravegherea posibilităților potențiale de funcționare a acestora în scop concret, poate servi ca o modalitate de organizare a activității de ocrotire a naturii bazată pe noi principii.

* Institutul de Geografie al Academiei Republicii Moldova, Chișinău